

JUSTITSMINISTERIET

Administrationsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 14. maj 2012
Kontor: Økonomikontoret
Sagsbeh: Cecilie Maarbjerg Qvist
Sagsnr.: 2012-0030-0683
Dok.: 374835

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 583 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 15. marts 2012.

Morten Bødskov

/

Rikke Freil Laulund

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 583 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere de forhold vedr. kriminalforsorgen som Fællestalsmanden for Anstalten ved Herstedvester på vegne af talsmandsordningen har rejst i 4 punkter, jf. REU alm. del - bilag 306, overfor Retsudvalget? Ministeren bedes kommentere de 4 punkter hver for sig, herunder bedes ministeren især forholde sig til påstanden i det første punkt om, at der i Danmark mangler adgang til uafhængig klageinstans i forhold til afgørelser om udgang, og at den danske praksis i forhold til langtidsdømte på dette felt, er i strid med både de europæiske fængselsregler og den europæiske menneskerettighedskonvention.”

Svar:

Henvendelsen, som fællestalsmanden har sendt til Folketingets Retsudvalg forud for udvalgets besøg i Anstalten ved Herstedvester den 14. marts 2012, omhandler bl.a. udgangsforløb for langtidsindsatte, herunder klageadgang, antallet af indsatte på gårdtur, resocialisering af indsatte og kontrol med bistandsværger.

1. Fællestalsmanden har vedrørende udgang anført, at der på baggrund af stramning af udgangsreglerne i 2002 går længere tid, før en langtidsindsat kommer i et egentligt udgangsforløb. Det foreslås derfor at genindføre de tidligere regler.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at der den 15. marts 2002 skete en ændring af de tidsmæssige betingelser for udgang til indsatte med længere straffe i lukkede institutioner.

For indsatte i lukkede institutioner med straffe på 5 år og indtil 8 år betød skærpelsen, at de indsatte som udgangspunkt tidligst kan få tilladelse til uledsaget udgang, når en tredjedel af straffen er udstået. Før skærpelsen kunne de få tilladelse til uledsaget udgang, når en fjerdedel af straffen var udstået.

For indsatte i lukkede institutioner med straffe på 8 år og derover betød skærpelsen, at de indsatte som udgangspunkt tidligst kan få tilladelse til ledsaget udgang, når en tredjedel af straffen er udstået, og tilladelse til uledsaget udgang, når halvdelen af straffen er udstået. Før skærpelsen kunne de få tilladelse til ledsaget udgang, når en fjerdedel af straffen var

udstået og tilladelse til uledsaget udgang, når en tredjedel af straffen var udstået.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i konkrete sager tilladt udgang på et tidligere tidspunkt end nævnt ovenfor, hvis særlige omstændigheder talte derfor. Denne mulighed blev administreret meget restriktivt.

I 2011 blev det imidlertid besluttet at gennemføre lempelser med hensyn til muligheden for at fravige de tidsmæssige betingelser for at påbegynde uledsaget udgang. Dette betyder, at hvis en indsat, der afsoner en straf af fængsel i 5 år eller derover, skønnes at kunne være omfattet af straffelovens § 40 a om tidlig prøveløsladelse, vil der kunne gives tilladelse til et uledsaget udgangsforløb på et tidligere tidspunkt, hvorved afsoningsforløbet kan tilrettelægges, således at løsladelse vil kunne ske på halvtidsdatoen. Denne lempelse er omtalt i bemærkningerne til lov nr. 611 af 14. juni 2011 om ændring af straffeloven (Udvidelse af ”noget for noget-ordningen” om tidlig prøveløsladelse af dømte mv.) Tidligere kunne disse indsatte i en række tilfælde først løslades lidt senere end efter halv tid, da prøveløsladelse typisk forudsætter gennemførelse og vurdering af et udsusningforløb med uledsaget udgang.

Det blev også besluttet, at der kan ske fravigelse af de tidsmæssige betingelser, hvis der foreligger andre særlige grunde.

Det kan f. eks. være tilfældet, hvor hensynet til børn eller andre familie- eller helbredsmæssige hensyn taler herfor, og tilfælde, hvor der er behov for at kunne gennemføre et længere uddannelses- eller behandlingsforløb, end der ellers ville være mulighed for. Der kan også være tale om tilfælde, hvor der hos den indsatte er sket en ikke uvæsentlig holdnings- og adfærdsændring i forhold til misbrug, kriminalitet mv., uden at den indsatte kan omfattes af reglerne om tidlig prøveløsladelse i straffelovens § 40 a, stk. 1, nr.1. Her tænkes f. eks. på tilfælde, hvor den indsatte ved egen hjælp er kommet ud af sit misbrug.

Det er endvidere en forudsætning, at udgang på et tidligere tidspunkt findes ubetænkelig, dvs. at der ikke skønnes at foreligge risiko for misbrug af udgangen, samt at hensynet til retshåndhævelsen ikke taler imod.

Bl.a. under henvisning til de foretagne lempelser i 2011 finder Justitsministeriet ikke, at der er grundlag for ændring af udgangsreglerne, således som fællestillidsmanden har anført.

For så vidt angår spørgsmålet om klageadgang har fællestalsmanden anført, at afgørelser om udgang ikke kan påklages til en uafhængig klageinstans.

Justitsministeriet kan i den forbindelse oplyse, at det følger af straffuldbyrdelseslovens § 112, at der for visse af kriminalforsorgens afgørelser gælder en særlig let adgang til domstolsprøvelse. Spørgsmålet om, hvilke afgørelser der skulle være omfattet af den udvidede adgang til domstolsprøvelse, blev nøje overvejet i forbindelse med indførelsen af straffuldbyrdelsesloven i 2000.

Spørgsmålet blev endvidere overvejet i forbindelse med en revision af straffuldbyrdelsesloven, som trådte i kraft den 1. april 2012 (lov nr. 113 af 3. marts 2012 om ændring af straffuldbyrdelsesloven og retsafgiftsloven (Revision af straffuldbyrdelsesloven m.v.)).

Justitsministeriet finder som hidtil, at adgangen til en sådan domstolsprøvelse alene bør omfatte afgørelser, som har lighed med straffesager eller i øvrigt har særligt indgribende betydning for den indsatte. Det gælder eksempelvis afgørelser om disciplinærstraf i form af strafcelle i mere end 7 dage eller afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse i henhold til straffelovens § 38, stk. 1. Efter Justitsministeriets opfattelse har afgørelser vedrørende udgang således ikke en sådan karakter, at de bør være omfattet af den særlige adgang til domstolsprøvelse i straffuldbyrdelseslovens § 112.

I givet fald må domstolsprøvelse derfor ske på grundlag af bestemmelsen i grundlovens § 63, hvorefter domstolene er berettigede til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser.

Det bemærkes i øvrigt, at Justitsministeriet i forbindelse med ovennævnte revision af straffuldbyrdelsesloven bl.a. foretog en vurdering af loven, herunder af den særlige adgang til domstolsprøvelse i straffuldbyrdelseslovens § 112, i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention mv. Efter ministeriets opfattelse er reglerne på området således i overensstemmelse med konventionen.

Som bekendt har de indsatte mulighed for at klage til Folketingets Ombudsmand, og det bemærkes i den forbindelse, at det i tilknytning til anbefalingen i De Europæiske Fængselsregler om, at de indsatte skal have ad-

gang til at klage til en uafhængig myndighed, er forudsat, at en ombudsmand kan være "en uafhængig myndighed".

2. Fællestalsmanden har anført, at der højst må være 50 indsatte på gårdtur ad gangen. Hvis der er mere end 50 indsatte, der ønsker gårdtur, bliver gårdturen delt op, og de indsatte har dermed færre timer til rådighed til udendørs ophold.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at der i oktober 2004 på baggrund af nogle alvorlige episoder, blandt andet fangeoprøret i Statsfængslet i Nyborg, blev fastsat centrale regler for, hvor mange indsatte der må være på gårdtur på samme tid. De lukkede fængsler samt Københavns Fængsler blev anmodet om at tilrettelægge gårdture, således at det ud fra de lokale bygnings- og personalemæssige forhold er sikkerhedsmæssigt forsvarligt, herunder med et krav om, at der højst må være 50 indsatte på gårdtur på samme tid.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har supplerende oplyst, at man i relation til Anstalten ved Herstedvester flere gange og senest i maj 2010 har overvejet muligheden for at undtage Anstalten ved Herstedvester fra reglen om, at der ikke må være mere end 50 indsatte på gårdtur på samme tid.

Det er imidlertid fortsat Direktoratet for Kriminalforsorgens vurdering, at det ikke er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at have mere end 50 indsatte på fælles gårdtur, og man finder ikke grundlag for at ændre på de eksisterende regler, således som fællestalsmanden har anført.

Direktoratet har desuden oplyst, at Folketingets Ombudsmand i november 2005 i et svar til fællestalsmanden i Anstalten ved Herstedvester om samme problemstilling anførte, at han ikke fandt grundlag for at udtale kritik af direktoratets vurdering.

3. Fællestalsmanden har anført, at de indsatte føler, at der er underskud af behandlere, overlæger og psykiatere, og at mange indsatte skal sidde i anstalten i flere år, før der påbegyndes et egentligt behandlingsforløb for den enkelte indsatte. Desuden spørger fællestalsmanden om retningslinjerne for anvendelse af de 122 mio. kr., der er afsat til uddannelse i fængslerne.

For så vidt angår spørgsmålet om behandlere, overlæger og psykiatere har Direktoratet for Kriminalforsorgen indhentet en udtalelse fra Anstalten ved Herstedvester, som har oplyst, at der er ansat 4 psykiatriske overlæger,

hvoraf 3 er på fuld tid og en er deltidsansat. Herudover er der til anstalten knyttet 2 lægefaglige konsulenter. I anstalten er der endvidere ansat 9 psykologer, som alle er fuldtidsansatte. I 2010 blev der på grund af besparelser nedlagt en psykologstilling.

Anstalten ved Herstedvester har endvidere oplyst, at en indsat i anstalten skal tilses af læge eller psykolog og have optaget journal inden 5 dage efter ankomsten. I denne forbindelse vil der blive lagt en foreløbig plan for behandlingen af den pågældende, som desuden vil få tildelt en psykiater eller psykolog som fast behandler.

Behandlingen tilrettelægges individuelt og kan bestå i medikamentel behandling, i samtaleterapi eller eventuelt en kombination af begge dele.

Anstalten har oplyst, at det således ikke er korrekt, at der som anført af fællestalsmanden skulle kunne gå flere år, før behandlingen iværksættes.

For så vidt angår spørgsmålet om uddannelsesmidlerne har Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyst, at der ved seneste satspuljeforlig blev afsat 122 mio. kr. til at styrke uddannelsesindsatsen over for indsatte i perioden 2012-2015 og herefter 36 mio. kr. årligt.

For så vidt angår indsatsens hovedområder henvises til Justitsministeriets besvarelse af 29. marts 2012 af spørgsmål nr. 550 fra Folketingets Retsudvalg(Alm. del), hvor det blandt andet er anført, at midlerne primært er afsat til at styrke indsattes formelle uddannelseskompetencer for så vidt angår undervisning og eksamen på 9.-10. classes niveau, optræning af basale læse-, skrive- og regnefærdigheder og til at skabe flere og bedre muligheder for at tage en erhvervsuddannelse i forbindelse med ophold i kriminalforsorgens institutioner. Det er endvidere anført, at midlerne herudover er afsat til muligheden for systematisk og professionel uddannelsesvejledning og kompetenceafklaring af indsatte, og at der også er afsat midler til gennemførelse af et pilotprojekt med import af undervisning til arresthusene. Dette vil ske ved indkøb af undervisning fra lokale voksenuddannelsescentre mv.

Som det fremgår af ovenstående er erhvervsuddannelse en del af den samlede indsats, og det kan derudover tilføjes, at kriminalforsorgen de seneste år har haft skærpet fokus på styrkelse af tilgang til og brug af IT i undervisningen. Dette vil derfor også indgå som et element i implementeringen af satspuljemidlerne.

4. Fællestalsmanden har endelig anført, at der ønskes en skærpet kontrol med bistandsværger, da de efter mange indsattes erfaringer ikke opfylder deres forpligtelser over for den indsatte efter straffelovens § 71, stk. 2.

Det fremgår af straffelovens § 71, stk. 1, at hvis der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse i institution eller i forvaring efter reglerne i §§ 68-70, kan der af retten beskikkes vedkommende en bistandsværge, så vidt muligt en person blandt vedkommendes nærmeste pårørende, der sammen med den beskikkede forsvarer skal bistå tiltalte under sagen. Hvis tiltalte er dømt til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller hvis afgørelsen giver mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes vedkommende en bistandsværge, jf. straffelovens § 71, stk. 2.

En bistandsværge skal holde sig underrettet om tilstanden hos den person, beskikkelsen angår, og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt, jf. straffelovens § 71, stk. 2, 2. pkt.

Nærmere regler om bistandsværgens opgaver mv. er i medfør af straffelovens § 71, stk. 3, fastsat i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 947 af 24. september 2009 om bistandsværger.

Det fremgår af bistandsværgebekendtgørelsens § 8, stk. 2, at bistandsværgeren skal rådgive og vejlede den sigtede, tiltalte eller dømte om klageadgang, herunder i henhold til lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, samt om muligheden for at søge en idømt foranstaltning ændret eller ophævet. Endvidere skal bistandsværgeren bistå den pågældende med at udforme eventuelle klageskrivelser og anmodninger om foranstaltningsændring eller –ophævelse samt yde bistand ved behandlingen af disse sager.

Bistandsværgeren skal endvidere snarest muligt efter beskikkelsen besøge den person, bistandsværgeren er beskikket for, og til stadighed holde sig i forbindelse med denne. Besøg skal herefter finde sted efter behov, jf. bistandsværgebekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Såfremt en bistandsværge, der er optaget på fortegnelsen over bistandsværger, groft tilsidesætter de pligter, der følger af hvervet, eller i øvrigt viser sig uegnet til hvervet, kan statsforvaltningen træffe afgørelse om, at vedkommende skal fratages hvervet som bistandsværge, jf. bistandsvær-

gebekendtgørelsens § 17, stk. 2 og 3. Bistandsværger, som ikke er optaget på fortegnelsen over bistandsværger, kan under samme betingelser som ovenfor nævnt fratages hvervet som bistandsværge. Afgørelse herom træffes af retten, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 5.